

19/II/1972

EL LLENGUATGE

La composició

No únicament els avenços de la tecnologia sinó també, més simplement, l'increment incessant de nous articles de consum —objectes d'ús personal, complements del vestuari, del mobiliari i de la decoració, articles relacionats amb el lleure i els esports, etc.—, ideats pels fabricants que mai no deixen de barrinar, i que els comerciants ens ofereixen amatents, representen la introducció, en el món dels nostres coneixements, d'un reguitzell de noves idees a les quals cal donar un nom. En alguns casos, aquests noms ja «vénen de fabrica»: volem dir que el nou producte es comercialitza amb un nom que li han assignat els mateixos fabricants, els quals, en general, no es manifesten com uns padrins amb gaires encerts. En d'altres, en canvi, introduïts en el mercat sense una denominació concreta o específica, és l'ús més o menys general que acaba imposant-los aquesta denominació. En gairebé tots els casos, però, és el castellà que es beneficia —si es pot dir així— d'aquest increment de lèxic, i el català no sol fer sinó anar a remolc seu.

No tothom admet, tanmateix, aquesta superditació, i això origina consultes freqüents, difícils de resoldre satisfactoriament, perquè no sempre es pot indicar l'equivalència, en la nostra llengua, d'un neologisme d'una altra, sense incorrer en l'arbitrarietat i, cosa que és encara pitjor, amb un mínim d'eficàcia o de conseqüència. Hi ha, però, en la formació d'aquests neologismes, un fet molt important, que sovint no es té en compte, i que pot guiar les persones que cerquen, encara que sigui com a solució provisional, unes noves denominacions catalanes que siguin viables: que un neologisme s'hagi obtingut en castellà per derivació, amb la intervenció d'un sufix, no vol pas dir que el seu equivalent català s'hagi de formar necessàriament pel mateix procediment, sinó que, en molts casos, pot ésser més adequat d'obtenir-lo per composició, més concretament, per aglutinació de dos components, amb què hem format noms com *lligacama*, *somiatruïtes* o *venafocs*.

Molts dels neologismes a què ens referim són, efectivament, noms derivats d'altres noms, però la capacitat de derivació no coincideix en les diverses llengües, i s'esdevé, així, en més d'una ocasió, que l'equivalent català d'un primitiu castellà que ha format un derivat no té aquesta capacitat, o la té limitada per algun factor.

Albert Jané